

PRIVAATBANKE – nie meer net vir konings

Gedink privaatbanke is net vir tagtigjarige miljardêrs of verveelde koninklikes wat nie die einde van hul skatte ken nie? Verkeerd! Wêreldwyd is die gedaante van privaatbanke aan die verander – en des te meer in Suid-Afrika. LIESL PEYPER het ondersoek ingestel na dié verskynsel.

PRIVAATBANKE HET HUL OORSPRONG in Switserland en bestaan al sedert die 17de eeu om spesifiek in die behoeftes van adellikes te voorsien – mense wat hul erfgeld, waarvoor hulle dikwels nie 'n steek werk verrig het nie, wou belê sonder om prag en praal in te boet. Maar privaatbanke het lankal nie meer net verveelde aristokrate en koninklikes as kliënte nie – die wêreld se kitsmiljoenêrs en nuweling-rykes is ook nou in hul visier.

Suid-Afrika het die afgelope paar jaar sy eie gros super-rykes opgelewer. Volgens 'n opname deur die *Sunday Times* het die land verlede jaar reeds bykans 6 000 nuwe dollar-miljoenêrs gehad. Naas Suid-Korea, Indië en Rusland het Suid-Afrika die snelgroeiendste miljoenêr-bevolking ter wêreld.

Daar is 'n paar redes waarom soveel Suid-Afrikaners aansienlik ryker is as 'n paar jaar gelede. Enersyds het die aandelebeurs beleggers wat in aandele belê baie goed behandel. "Sedert 2003 het die indeks van alle aandele drievoudig toegeneem," sê prof Niel Krige van die USB. Die indeks staan tans op meer as 23 000 punte waar dit in April 2003 op 8 000 gestaan het. Die ander faktor is eiendom. "Eiendomspryse het deur die dak geskiet en drie- of selfs viervoudig toegeneem," sê Krige. "Daar is dus baie Suid-Afrikaners wie se bates heelwat meer werd is as 'n paar jaar gelede."

Swart bemagtiging is tans ook een van die groot welvaartskeppers in die land. Nuwe entrepreneurs en die feit dat al meer swart mense uitvoerende poste beklee, het daartoe gelei dat individue se jaarlikse salarisse nou al langer as telefoonnummers is.

"Dit gaan oor geleentheidskoste – om nie in my motor te hoef te klim, parkeerplek te gaan soek en in 'n tou te staan nie."

“Die getal Suid-Afrikaners wat R500 000 en meer per jaar verdien, staan tans op 380 000,” sê Hlengani Mathebula, hoof van strategie by Absa Private Bank. Privaatbanke is op hierdie mense se baie spesifieke behoeftes gerig. Volgens Mathebula is dit mense wat eenvoudig nie tyd vir rompslomp het nie, meer kieskeurig is en wie se banksake baie meer kompleks is as net die basiese leen- en onttrekkingstransaksies.

Krige, self ’n privaatbankkliënt, sê dit gaan vir hom oor heel basiese geriewe. “Dit gaan oor geleentheidskoste – om nie in my motor te hoef te klim, parkeerplek te gaan soek en in ’n tou te staan nie.”

Die afgelope dekade of wat het privaatbanke in Suid-Afrika soos paddastoele opgeskiet en dis lankal nie meer net Investec, BoE en Rand Aksepbank (RAB) wat swaargewigte in dié arena is nie. Ook die tradisionele kleinhandelsbanke soos Absa, Eerste Nasionale Bank, Standard Bank en Nedbank het ’n hele ruk terug reeds begin om hul net wyer te span en hul bedrywighede uit te brei om privaatbankdienste in te sluit. Een van die beweegredes was dat al meer buitelandse banke hulle op Suid-Afrikaanse bodem gevestig het, en dit het veroorsaak dat plaaslike bankgroepe probeer het om hoog besoldigde kliënte te behou deur privaatbankdienste te verskaf.

Die mededinging in die privaatbanksektor is egter baie fel, sê Krige. “Die koek het groter geword en daar is kwaaie wedyering tussen die groot groepe.” Faktore soos billike banktariewe en die gehalte van die diens is dus kritiek vir die behoud van kliënte. “As ’n privaatbank een keer die bal laat val, kan jy dit miskien nog oorsien, maar as dit meer as een keer gebeur, gaan die kliënt begin rondkyk,” sê Krige.

Die fel mededinging het egter veroorsaak dat baie privaatbanke die toelatingsvereistes vir hul kliëntskap verlaag het. Privaatbanke is nie net meer op die volhouding van ’n individu se welvaart toegespits nie, maar hulle probeer ook opkomende miljoenêrs werf. Daarvoor spits hulle hul toe op individue wat die potensiaal het om eendag meer as ’n sessyfer-salaris te verdien eerder as diegene wat dit reeds verwesenlik het.

Absa Private Bank is een van die groepe wat sy toelatingsvereistes verlaag het en nou individue wat tussen R500 000 en R750 000 per jaar verdien in sy visier het. Dit is veel laer as die vereistes wat privaatbanke in Europa het, waar individue ten minste \$1 miljoen sterk moet wees om te kwalifiseer.

Mathebula meen egter die Europese standaard is nie ’n realistiese teiken vir Suid-Afrika nie. “Ons is ’n ontlukende land en moet dus vir opkomende miljoenêrs ook voorsiening maak,” verduidelik hy. “Alle privaatbanke probeer

om die Switserse model na te doen, maar ons moet liever ons eie soort privaatbankwese in Suid-Afrika ontwikkel wat geskik is vir ons unieke omstandighede.”

Krige waarsku egter dat privaatbanke versigtig moet wees om nie die hekkie te laag te stel nie. “’n Privaatbank se transaksie- en batebestuurstarief is hoër en daarom moet hy probeer wins maak uit die betrokke marksegment wat hy bedien. As die toelatingsvereistes ten opsigte van ’n individu se inkomste dus te laag is, gaan dit baie moeilik wees om winsgewend te wees,” sê hy.

Wat baie banke egter wel doen, en wat miskien ’n goeie manier is om die ryk kliënte van die toekoms aan boord te kry, is differensiering. Banke soos Investec het dit reeds suksesvol toegepas deur ’n privaatbankdiens aan professionele lui te bied wat nog nie miljoenêrs is nie, maar sterk op pad is daarheen. In die tweede ronde bied hulle dan ’n meer eksklusiewe diens aan die sogenaamde super-rykes wat reeds bates van meer as R7 miljoen het of R1 miljoen per jaar verdien.

Krige sê hy kry die indruk dat al hoe meer privaatbanke hierdie model sal navolg. “Kyk maar na die FirstRand-groep se Rand Aksepbank en die FNB Personal Banking-inisiatief wat verlede jaar begin is. Die ENB-privaatbank se vereistes is laer gestel terwyl RAB se kriteria weer heelwat strenger is.”

Dit lyk dus of Suid-Afrika goed op dreef is om sy eie model van privaatbankwese te ontwikkel. □

Hlengani Mathebula

Prof. Niel Krige

summary

Private banks no longer only serve bored aristocrats and royalty – the world’s instant millionaires and *nouveau riche* are also in their sights. For a number of reasons many South Africans are considerably richer than they were a few years ago. Amid fierce competition, private banks have shot up like mushrooms in this country and, though the Swiss model is often emulated, it appears that South Africa is well on its way to developing its own model for private banking.

“Alle privaatbanke probeer om die Switserse model na te doen, maar ons moet liever ons eie soort privaatbankwese in Suid-Afrika ontwikkel ...”